

GOUDVELDEN IN DE TRANSVAAL.

Het bericht, dat ook hier te lande eene inschrijving zal worden opengesteld tot oprichting van eene mijnmaatschappij, die zich de ontginning van goudmijnen in de Witwaterrandsche goudvelden ten doel zal stellen, vestigt onze aandacht op een in 1888 verschenen werkje van E. GLANVILLE: *The South African Gold Fields*. De ontdekking van het goud, de wijze van ontginning, de wettelijke bepalingen, waaraan de mijnbouw in de Transvaalsche republiek onderworpen is, de omvang, dien deze arbeid reeds verkregen heeft, en de bezwaren, waarmede de ondernemingen te worstelen hebben, worden in dat werkje uitvoerig medegedeeld. De wijze, waarop de engelsche schrijver spreekt over de verwikkelingen tusschen zijn vaderland en de Zuidafrikaansche republiek, die ons dierbaar is, staat ons borg voor zijne onpartijdigheid; zijn oordeel over het wantrouwen, hetwelk regeering en volk in den aanvang tegenover den stroom van de door het goud aangelokte vreemdelingen koesterden, stemt overeen met dat van onzen landgenoot HENDRIK P. N. MULLER, zooals dat in *Eigen Haard* 1888 bladz. 600 uitgesproken werd.

Reeds in de voorrede bevestigt GLANVILLE de juistheid der woorden van wijlen prof. P. HARTING¹: »toch bezit de Transvaal in zijne goudvelden een onmetelijken rijkdom, die onder goede regeling en administratie onberekenbare voordeelen voor dit land kan afwerpen." Ten gevolge van de ontginning der goudmijnen steeg de waarde van den invoer van 493,991 pond sterling in 1886 tot 1,637,279 pond sterling in 1887 en werd in het laatst genoemde jaar 190,792 pond sterling aan invoerrechten betaald in plaats van 61,389 pond sterling in 1886. Ongeveer 220 maatschappijen tot ontginning van goudmijnen (in een later gedeelte wordt elke maatschappij afzonderlijk genoemd met haar kapitaal, de grootte van de aandeelen enz.) bezitten een gezamenlijk nominaal kapitaal van meer dan 12 millioen pond sterling, dus on-

¹ *Album der Natuur* 1884, bladz. 23.

geveer *anderhalf* honderd *millioen* gulden. Merkwaardig is het groot aantal maatschappijen, waar de aandelen één pond sterling bedragen.

De streek, die tot nog toe de grootste belangstelling trok, is midden in het zuidelijk gedeelte van den Transvaal gelegen tusschen Pretoria, Potchefstroom en Heidelberg en draagt den naam van de *Witwatersrandse goudvelden*. Ongeveer honderd maatschappijen, die daar hun voordeel zoeken, worden reeds door GLANVILLE genoemd. Boven en onder de oppervlakte veranderen zij daar de aarde. Het middenpunt van de nijverheid is Johannesburg; in 1886 nog een eenzaam oord en nu een geregeld aangelegde stad met ruim 8000 inwoners. Dertig à veertig maatschappijen hebben er hare kantoren gevestigd; de regeering zorgde voor eene goede aansluiting wat het postwezen en den telegraafdienst betreft en bouwde woningen voor een landdrost, een ontvanger der belastingen en de verdere autoriteiten, wier tegenwoordigheid voor eene geregelde ontginning noodzakelijk is. Dank zij de genomen maatregelen wordt de gezondheidstoestand hier geroemd; het is bekend, dat de koortsen het verblijf in vele andere streken zeer gevaarlijk maken. Ten overvloede is er een ziekenhuis gebouwd, dat ruim twee-en-veertig duizend gulden kostte en waarin ruimte is voor drie-en-dertig patiënten. Uit het nummer van de *Eastern Star* van 10 Januari 1888 werd het volgende bericht aangaande de steeds toenemende opbrengst overgenomen: »In de twaalf maanden van het jaar 1887 vermeerderden de inkomsten geregeld. In December l.l. bedroeg de ontvangst in het kantoor van den *mijncommissaris* 240,000 gulden en in het kantoor der belastingen ongeveer 96,000 gulden; de telegraafdienst bracht in de maand twaalf duizend gulden op en het postwezen gaf ongeveer evenveel. Te Johannesburg alleen ontving dus de staat ongeveer 360,000 gulden in ééne maand. Hetgeen bij den landdrost werd betaald, wordt in dezen staat niet opgenomen, omdat dit verbruikt werd voor den aanleg van gemeentewerken (tot bevordering van den gezondheidstoestand enz.)”.

Deze getallen klinken luide genoeg om de verzekering te geven, dat in de goudvelden eene bron van stoffelijke welvaart is gelegen, die misschien duizenden aanlokt en slechts honderden niet teleurstelt, maar die toch bij verstandigen arbeid en ondernemingen en staat ten voordeel strekken kan. Want ook elders is, al is het dan in mindere mate, de ondernemingsgeest geprikkeld en heeft zoowel de opening der goudvoerende kwartsaderen als de uitwassching van aangespoelde gronden, waarin het door den stroom weggevoerde en

later tot rust gekomen fijne goud zich nederzette, schatten opgeleverd. Zoo heeft b. v. ook in het midden van het oostelijk gedeelte des lands de in de bergen verborgen schat steden en dorpen als met een tooverslag in het aanschijn geroepen. Aan de beide uiteinden van het beroemde Scheba-veld liggen de steden Euréka en Barberton. Dit veld, dat ongeveer 105 voet in het vierkant beslaat, waar op eene diepte van 50 voet een ader van 37 voet dikte uitgegraven werd, had tot op het einde van Mei 1887 in 1807 tonnen kwarts 9690 onsen goud opgeleverd. Dat dit veld den naam *Golden Quarry* verkreeg kan ons dus niet verwonderen, daar de gemiddelde opbrengst op 1 ton kwarts 1 ons goud bedraagt ter waarde van ongeveer vijftig gulden. Was het metaal zuiver, de waarde zou nog grooter zijn. Barberton, volgens GLANVILLE weder de zetel van 37 maatschappijen, is niet ongezond behalve voor hen, die zich schuldig maken aan misbruik van sterken drank, een gebrek, waarvan vele van de gouddelvers niet vrij schijnen te zijn.

Waar het goud, zooals dit bij Barberton in de zoogenaamde Kaapvelden het geval is, in kwartsaderen voorkomt, zijn deze aderen meestal in beddingen van gneiss opgesloten. De brokken kwarts worden eerst in een molen grof gemalen en vervolgens door snelle stooten met stampers fijn gestampt; het fijn gestooten poeder vindt een uitweg door openingen, die zich in de mortieren bevinden en wordt door de kracht van stroomend water in eene zeer dunne laag uitgespreid over tafels, die in eenigszins hellenden stand zijn geplaatst. Op de tafels bevinden zich platen van koper, dat met kwik tot een amalgame vermengd is¹; vloeit nu de goudhoudende pap hierover, dan vereenigt een groot gedeelte van het fijne goud zich met het koperamalgama. Ook doet men wel van te voren reeds kwik in de mortieren, waarin het goudvoerende kwarts fijn gestampt wordt; er vormt zich hier dan een amalgame van goud, dat zich met repen koper vereenigt, die ook in den mortier zijn gebracht. Het goud, dat in beide gevallen nog in de kwartsbrij achter blijft, wordt later met kwik in aanraking gebracht en dan als een vloeibaar amalgame met een groot soortelijk gewicht van het overig gedeelte gescheiden.

Vele mijnen bevatten echter het goud in zóódanige verbinding, dat het zich daaruit niet onmiddellijk door de werking met kwik

¹ Mengsels van kwik en een ander metaal noemt men amalgamas; de foelie achter het glas van de spiegels, is b. v. een mengsel van tin en kwik of een amalgame van tin.

laat afscheiden. In dit geval moeten de ertsen aan scheikundige bewerkingen worden onderworpen, verschillend al naar gelang van de wijze, waarop het goud gebonden voorkomt, en van de plaatselijke omstandigheden der vindplaatsen.

Goud, dat in aangespoelde gronden gevonden wordt, wordt daaruit niet alleen gemakkelijker afgescheiden dan uit het kwarts, maar geeft bovendien hoop, dat in de richting, vanwaar het stroomende water kwam, grootere hoeveelheden van het edele metaal zullen gevonden worden. Meestal komt het dan voor in kalksteenlagen van devonischen oorsprong; deze gesteenten zijn veel meer vatbaar voor den verwee-renden invloed van het water en van den dampkring en leveren ook bij de bewerking minder moeite op.

Ten gerieve van belangstellenden bevat het werkje van GLANVILLE eenen afdruk van de *Wet op het delven van en handeldrijven in edele metalen en edelgesteenten in de Zuid-Afrikaansche Republiek*, zooals zij in 1887 aangevuld is, en van de bepalingen, waaraan men bij het oprichten van maatschappijen tot het delven van goud en andere mineralen gebonden is. In art. 24 der genoemde wet wordt de benoeming van regeeringswege gelast van een mijncommissaris voor elk veld, waar eene ontginning in het uitzicht wordt gesteld en in de volgende artikelen worden zijn werkkring en de wijze, waarop hij zijn ambt behoort uit te voeren, nauwkeurig beschreven. Dat hij zich op zijn terrein in verband moet stellen met een comité van negen leden, uit en door de gouddelvers gekozen, en welke bestemming dit comité heeft, leeren de artt. 31—42. Aan kleurlingen, koelies en Chineezzen wordt blijkens artt. 76—79 de gelegenheid om mijnen te ontginnen ontzegd en de handel in goud, edelgesteenten enz. ten strengste verboden. Kortom, het is een geregelde staat, waarin de mijnbouw aan alle willekeur onttrokken is.¹

Naar de namen der maatschappijen te oordeelen, zijn zij grootendeels van engelsche afkomst. Trouwens dat engelsch kapitaal hier de voornaamste drijfkracht geeft is bekend en dat de gouddelvers juist daarom door velen in de Transvaal met scheele oogen worden aangezien, ligt voor de hand. Of de maatschappij »Kaiser Wilhelm” eene duitsche is? Of wij uit de namen »Great Kruger”, »Groote Paardekraal”,

¹ Merkwaardig is eene clause in art. 89, die luidt: »verder, alle woorden van deze wet moeten worden opgevat in den zin, dien zij in het dagelijksch leven hebben.”

»Van de Ven'', »Van Rijn'' en eenige anderen mogen afleiden, dat de hollandsche partij daarin werkt?

Hoewel het soms schijnen moge, dat de uitslag van ondernemingen als hier worden bedoeld groote overeenkomst vertoont met eene loterij, waarin de meesten met nieten uitkomen en hooge prijzen zeldzaam zijn, toch zijn eene bedachtzame voorbereiding, eene verstandige uitvoering, eene vaste volharding ook tegenover aanvankelijke teleurstelling in staat de onzekerheid van het lot te verkeereren in de gewisheid eener volkomen zegepraal. Dat de nieuwe vaderlandsche ondernemingen haar arbeid gezegend mogen zien, dat zij »haar kiel met goud belaan'' mogen zien binnenvaren, beiden Transvalers en Nederlanders wenschen het.

D. v. C.